

Debatt

debatt@dn.no

Kontrollkomité på ville veier

Kontrollkomiteen er, i sin iver etter å fremstå som handlekraftig, i ferd med å undergrave det statlige eierskapet.

Det har vært en rekke uheldige saker knyttet til korrupsjon i børsnoterte stats-eide selskaper den siste tiden. Det må tas på største alvor. I et oppslag i Dagbladet denne uken kan man lese at et mindretall i Stortingets kontrollkomité derfor vil ha en omfattende korrupsjonshøring med eksperter, forskere, statsråder og selskaper. De «understreker at dette ikke vil være en jakt på statsråder og selskaper for å finne ut om noen har gjort noe galt». Men hva skal det være da – et slags seminar?

Det er uansett ingen tvil om at dette utfordrer maktfordelingsprinsippet. Folkevalgte på Stortinget skal ikke blande seg direkte inn i regjeringens forvaltning. Stortinget kjenner bare statsråden, som det heter.

Dersom Stortinget ønsker å gjøre noe med korrupsjon, må det være gjennom å vedta lover og regler. Hvis de ønsker at staten som eier skal engasjere seg i dette, kan de komme med forslag til hvordan staten bør ivareta sin eierrolle.

Stortinget har rett og slett ikke noen direkte rolle overfor de statseide selskapene. Det er nødvendig å minne om at staten – i prinsippet – ikke har noen forrang fremfor andre aksjonærer i selskapene, og derfor ikke mer rett på informasjon enn andre aksjonærer.

En helt avgjørende forutsetning for at det statlige eierskapet i Norge har fungert godt, har vært at man har klart å respektere selskapenes integritet som børsnoterte selskaper. Man har respektert minoritetsaksjonærene og at selskapene skal drives etter forretningsmessige prinsipper. Det er igjen årsaken til at de norske statseide selskapene har hevdet seg godt, og at aksjemarkedets vurdering og verdsetting av selskapene ikke avviker nevneverdig fra andre selskaper.

Denne eiermodellen utviklet seg med Norsk Hydro i etterkrigstiden, og ble ansett som så vellykket at den ble gjeldende for andre statseide selskaper, som Statoil, DNB og Kongsberg.

Over lang tid har imidlertid Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité beveget seg stadig lenger ut over eget mandat, og med det trues den norske eiermodellen. Vi har

Folkevalgte på Stortinget skal ikke blande seg direkte inn i regjeringens forvaltning. Stortinget kjenner bare statsråden, som det heter, skriver artikkelforfatterne. Foto: Per Ståle Bugjerde

Innlegg Sverre August Christensen og Marte Gerhardsen

BI-historiker **Sverre August Christensen**.

Leder i Tankesmien Agenda, **Marte Gerhardsen**.

den pinlige Telenor-saken friskt i minnet, der kontrollkomiteen forsøkte å lage en slags rettssak på Stortinget og de faktiske rettsmyndighetene måtte gripe inn for å få det stoppet.

Det var også liten forståelse

for at olje- og energiminister Tord Lien ikke ville utlevere dokumentasjon om Statoil til komiteen.

Det er selvsagt ikke kontrollkomiteens intensjon å undergrave det statlige eierskapet. Nettopp derfor bør de nå huske to ting:

- For det første at det statlige eierskapet av børsnoterte selskaper egentlig er et avvik fra normen i et liberalt demokrati som vårt. Det vanlige er jo at staten legger rammer og reguleringer, mens private eier og driver selskapene. En forutsetning for at eierskapet har fungert, er nettopp at man har forstått dette, og respektert selskapenes integritet som børsnoterte selskaper, og at Stortinget må tilpasse seg dette.

- For det andre må vi minne om hvor verdifullt dette eierskapet er: Vi har beholdt norske hovedkontor for selskaper som DNB, Hydro og Yara. Det betyr at beslutninger om forskning og utvikling tas i Norge, at kompetanse bygges opp her, og at viktige strategiske veivalg fattes i en norsk kontekst. Dette er ikke

minst viktig med teknologiselskaper som Telenor og Kongsberg. Dessuten gir det kontroll over forvaltning av viktige naturressurser. En verdifull bieffekt av det statlige eierskapet er at det har bidratt til en jevn økonomisk fordeling i Norge. Om norske kapitalister skulle sikret det nasjonale eierskapet i disse selskapene, måtte det skje en massiv formuesoverføring til de rikeste i landet.

Dette innebærer ikke at staten skal være passiv som eier, men statens opptreden må være rimelig forutsigbar og, så langt det lar seg gjøre, nedfelles i prinsipper om god eierstyring. Her stilles det allerede krav knyttet til samfunnsansvar, bærekraft og diskriminering. Det er ikke i strid med eierstyringsprinsippene å jevnlig vurdere om kravene er tilstrekkelige og hensiktsmessige. Det avgjørende er at det skjer på en forutsigbar og ryddig måte. Disse kravene må imidlertid være tydelige, og komme fra rett instans, nemlig departementet.

En kan ikke ha eierstyring hvor selskapene må tolke politiske signaler fra Stortinget.

Vi har den pinlige Telenor-saken friskt i minnet, der kontrollkomiteen forsøkte å lage en slags rettssak på Stortinget og de faktiske rettsmyndighetene måtte gripe inn for å få det stoppet

Som sagt vil eiermodellen stå i fare om ikke stortingspolitikkerne begrenser seg. Det vanligste spørsmålet de statseide selskapene får i møte med utenlandske investormiljøer, er hva det statlige eierskapet innebærer. Så langt har man klart å overbevise disse miljøene om at selskapene drives etter forretningsmessige prinsipper, og at statens eierskap ikke er til hinder for det. Stortingets kontrollkomité gjør dette vanskeligere og vanskeligere.

Den dagen det blir en betydelig statsrabatt på aksjekursen til disse selskapene, er det bare et tidsspørsmål før det statlige eierskapet må avvikles.

Dersom kontrollkomiteen ikke vil undergrave det statlige eierskapet, bør den snarest legge om kursen.

Sverre August Christensen, historiker ved BI, og **Marte Gerhardsen**, leder i Tankesmien Agenda

Se også side 8

